

RODOLJUB.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca ter stane za vse leto 80 kr., za pol leta 50 kr. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Županski shod v Ljubljani.

Občinski svet vseslovenskega središča, bele Ljubljane, je v svoji seji, dne 17. maja t. l., določil vzpored, po katerem se ima v Ljubljani slaviti petdesetletnica slavnega vladanja našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I.

Pričele se bodo slavnosti dne 17. avgusta t. l. s shodom slovenskih županov iz Kranjske, Štajerske, Koroške in iz Primorje. Na tem shodu izrečejo slovenski župani kot zastopniki občinske samouprave in po tem takem tudi kot zaupniki vsega slovenskega naroda neomahljivo udanost in zvestobo Slovencev do pesvečene osebe Njegovega Veličanstva. Potem izberejo iz svoje srede odposlance, ki prevzamejo nalogo, sporočiti ta čutila ob vznožji Najvišjega prestola.

Občinski svet ljubljanski pač ni mogel na lepši način pričeti s slavnostmi petdesetletnice cesarjeve, nego da vabi v belo Ljubljano župane iz vseh slovenskih pokrajin. Izborna misel, za katero ga moramo zahvaliti, ker je pričakovati, da shod obrodí mnogo lepega in koristnega sadu.

Od vseh strani širne slovenske domovine prihite na omenjeni dan v naše središče župani, da tam v jeden glas združijo izraze udanosti in neomahljivosti do Najvišjega prestola.

Slovenski narod je udan habsburški dinastiji od onega časa, ko je stopil pod njeno vladno, do današnjega dne. Udan je in v dolgih stoletjih, zgodovina ne pozna niti hipa, v katerem bi bil Slovenec odrekal svojo pokorščino vladajoči habsburški hiši. Ta udanost ga navdaja današnji dan in ga bode tudi v prihodnje. Dokazov za to nam podaja zgodovina v izobilju, pred vsem pa pričajo bojišča o zvestobi in udanosti slovenskega naroda. Kjerkoli se je bilo treba boriti proti sovražnikom Avstrije, na vseh onih bojiščih je v mogočnih potokih tekla tudi slovenska kri v obrambo domovine. Izraziti udanost, podprto z zgodovinskimi dejstvi, bo torej Slovincem kaj lahko.

Poleg udanosti bo treba pa povedati še kaj drugega.

Da je bridka naša zgodovina ter da je naša domovina — kakor pravi pesnik — „vdova zapuščena“, to je znano vsakemu, količkaj zavednemu Slovincu. Za to pa tudi ne nameravamo prelivati solz ob spominu na domovino, čeprav nam ta spomin obuja trpka čutila, ki nam razburjajo kri. Še smo tu, Slovenci, še živimo in tudi vemo, da bomo še živeli, čeprav je nam padla po krivdi drugih marsikatera postojanka, ker današnji dan smo prišli do spoznanja, da pride do pravice le oni, ka-

teri zaupa v prvi vrsti samemu sebi, ki se dalje zaveda svoje naloge ter ki neizprosno zahteva ono, kar mu gre, pri poklicanih in merodajnih činiteljih. S takimi nazori gledamo v bodočnost, ker upamo, da preženemo ž njimi vse nezakonitosti, s katerimi se še vedno bje Slovincu v obraz.

Razni vladujoči sistemi so se trudili in se še trudijo, raznaroditi Slovence. Posrečilo se jim je v tem pogledu mnogo in še dalje bi bilo prodiralo v naš narod, posebno ob mejah, ono raznarodovanje, da ni prešinila slovenskega naroda zavednost, ki je napovedala smrt takim raznarodovalnim sistemom.

No, vzredili pa so nekaj, na kar smejo biti oni sami ponosni, od česar pa se vsak trezno misleč in razsoden človek s studom obrača. Le oni naj kaj velja, ki se poslužuje na severu slovenskih pokrajin nemškega jezika ter na jugu laškega, le onemu naj se postreže povsodi in ugodi v vsakem obziru, če le mogoče; Slovan pa bodi brezpraven helot.

Župani, naši možje, razmišljajte o teh in enakih rečeh ter poleg udanosti izrecite na shodu slovenskih županov tudi svoje težnje in svoje zahteve, kar treba skupno predložiti pred Najvišji prestol.

Na tem shodu pa boste čuli tudi marsikaj poučljivega. Več očij več vidi in vsi ljudje vse vedo, pravita pregovora; za to bo slišati tam marsikaj lepega in koristnega. Razmere niso povsodi jednake in tudi ljudje si niso povsodi slični. Tukaj se kaj doseže, kar se tam ne dá, tukaj je potreba tako postopati, tam drugače itd. Stališče shodu ima biti splošno ter ima spajati v sebi točke o potrebah slovenskega naroda na vseh poljih. In združevanja, bližjega spoznavanja potrebujemo, da moremo lažje naprej; jeden sam ne opravi nič.

Sedanji splošni položaj v državi pa je tak, da nas sili k združenju vsestransko, saj se gre tu za prihodnost Slovanov in izbojevali se ima boj, kdo bo od sedaj naprej gospodaril, ali ostanejo še dalje Italijani in Nemci gospodarji v državi pod okriljem vlade, ali se postavi vse na jednako ravnopravno stališče.

Zato pa treba bdeti in v teh resnih časih naj nam bo zvezda-vodnica geslo, ki obsvita posvečeno vladarjevo geslo, in ki se glasi: „Z združenimi močmi!“

Bismarck.

Najmogočnejši hrast v nemškem lesu se je podrl. Bismarck, bivši gospodar Nemčije, je v soboto zvečer po kratki bolezní nagloma umrl.

Skoro polstoletja je Bismarck uplival na politične razmere v Evropi. Razkosano

Nemčijo je zjedinił in vstvaril iz nje velesilo, kar mu zagotavlja v zgodovini nemškega naroda odlično mesto. Tekoče stoletje je rodilo velike državnike, a niti Cavour, niti Gladstone, niti Thiers se ne morejo ponašati s takimi uspehi, kakeršne je dosegel Bismarck.

Oton Edvard Leopold Bismarck se je rodil dne 1. aprila 1815. l. v Schönhausenu in se po svršenih pravnih študijah posvetil kmetijstvu. Živel je od l. 1839. do 1847. na svojih posestvih, kjer si je pridobil priimek „divji Bismarck“.

Prvi Bismarckovi nastopi v političnem življenju niso obudili nikake posebne pozornosti, da si je znal Bismarck kmalu pridobiti na dvoru toliko upliva, da je l. 1859. mogel svetovati takratnemu princ-regentu, naj na noben način ne pomore Avstriji proti Franciji in Italiji, češ, osvobojenje Italije je prvi korak k ustanovitvi velike Nemčije pod pruskim vodstvom.

Čim je princ-regent zasedel pruski prestol, oklenil se je Bismarcka in se popolnoma podredil njegovemu vodstvu. Bismarck mu je svetoval, naj vse svoje moči osredotoči na to, da pripravi dobro armado, in da napolni državno blagajno, in ker se je pruski deželni zbor ustavljal tem zahtevam, je kralj Viljem poklical Bismarcka na čelo pruske vlade. Devet let pozneje se mu je Bismarck zahvalil za to zaupanje s tem, da mu je posadil na glavo cesarsko krono.

Leta 1862. je Bismarck provzročil, dá je pruski kralj odklonil povabilo Avstrije na shod nemških vladarjev v Frankobrodu in Bismarck je razvil pruski program za rešitev nemškega vprašanja, zahtevajoč popolno ravnopravnost Pruske z Avstrijo in skupen, po narodu voljen parlament. Avstrija je to odklonila in Bismarck je tedaj izjavil, da se nemško vprašanje dá samo rešiti „s krvjo in z železom“.

Poljska revolucija je dala Bismarcku priliko, si pridobiti naklonjenost Rusije, katera se je kmalu na to sijajno izkazala. Bismarck je Avstrijo vjel, da se je s Prusko zavzela za osvoboditev Šlezvika in Holsteina, a potem je ruval proti avstrijski upravi Holsteina ter se, poznavajoč slabo avstrijsko vojno organizacijo, krepko pripravljal za vojno proti Avstriji.

Da ta namen prikrije, je na spomlad predlagal dunajski vladi zvezo s Prusko, v tem, ko se je bil že sam porazumel z italijanskimi in madjarskimi revolucionarji. Čim je sklenil zvezo z Italijo, je Pruska vstopila iz nemške zveze in provocirala vojno z Avstrijo, katera je bila odločena v bitki pri Kraljevem Gradcu.

Bismarck je kasneje sam priznal, da je leta 1866. igral va banque, in da je imel v kritičnem trenutku pri Kraljevem

Gradcu že pripravljen revolver, da se v slučaju poraza pruske vojske usmrti. Pruska je vsled srečnega izida vojne proti Avstriji postala prva moč na Nemškem in velesila, kralj Viljem je sicer nameraval takrat anektirati tudi Češko, a Bismarck se mu je uprl, vedoč za tajno zvezo mej Avstrijo in Francijo, katera je jamčila Avstriji nje stare meje na severu.

Posledica te vojne je bila, da se je pruski teritorij znatno povečal, in da je bila ustanovljena severonemška zveza pod ruskim vodstvom, Avstrija pa je bila iz Nemčijo popolnoma iztisnjena.

Toda Bismarck še ni bil zadovoljen. Deloval je na združenje vseh nemških držav v jedno državo pod vodstvom Pruske. V to svrhu je najprej sklenil tajno pogodbo z južnonemškimi državami in potem provociral vojno s Francijo, dočim ga je Rusija varovala pred Avstrijo.

Isolirana Francija je bila poražena in v Versaillesu se je dal pruski kralj Viljem kronati za nemškega cesarja. Ustanovljena je bila pod imenom Nemčije velika Pruska.

Bismarck je bil tedaj na višku svoje slave. Poslej je posvečeval svoje redke zmožnosti konsolidiranju Nemčije, stvarjanju pogojev, da postane Nemčija svetovna sila.

Leta 1879. je sklenil zvezo z Avstrijo, naperjeno proti Rusiji, iz katere alijance je potem postala trozveza, zajedno pa je sklenil z Rusijo tajno pogodbo proti Avstriji.

Smrt cesarja Viljema leta 1888. je omajala Bismarckovo stališče. Mož je postal Hohenzollernom nadležen, in mladi cesar Viljem II. se ga je otrešel na nelep način. Dne 28. marca 1890. je podal Bismarck ostavko in cesar Viljem jo je sprejel.

Od svojega padca je samotaril Bismarck na svojem gradu. Delal je svojim naslednikom mnogo težav, ker ni mogel preboleti svoje brezupljivosti, ali do veljave ni prišel več.

Bismarcku mora tudi sovražnik priznati, da je bil državnik v velikem slogu, genijalen politik in srečen politik, ali boril se je za preživelost ideje, za ustanovitev srednjeveškega bojnega nemškega cesarstva. Smisla za civilizacijo in za humanitarna prizadevanja ni imel, kakor je bil sploh krut, ohol in do skrajnosti egoističen značaj. Bil je zastopnik trde reakcije, sovražnik vsake svobode, ter je vso Evropo potisnil pod nezno breme militarizma, katerega konec bo ali velikanska vojna ali pa socialnogospodarska katastrofa.

Slovanom je bil Bismarck velik sovražnik, če tudi je to prikrival. Poljake na Pruskem je brutalno zatiral, a tudi prizadevanje avstrijskih Slovanov za pridobitev ravnopravnosti je opoviral, kjer je mogel. Znano je, kako je leta 1870. pritiskal na Beusta, naj kaznuje kot veleizdajice tiste Čehe, Poljake in Slovence, kateri so izražali svoje simpatije za Francijo. Znano je tudi, kako je Hohenwartu leta 1871. v Gasteinu pestil in ga ščuval proti Slovanom, tako da je Beust v kronskem svetu mogel izjaviti, da Pruska ne pusti, da bi, če tudi v avstrijskem okviru, nastala češka država, in znano je tudi, kako je za časa Taaffeje uplival na dunajski dvor, dasi se je kazal kot nekakega protektorja grofa Taaffeja.

Z Bismarckom je izginil redek mož, a zapustil ni samo nepozabnega spomina,

zapustil je tudi politično oporoko. Ideja zjedinjenja vseh Nemcev pod vodstvom Pruske je prav sedaj oživela z novo močjo. To čutimo v Avstriji, kjer se ta ideja čudovito razširja. Morda bo Avstrija, kjer je Bismarck mej Nemci dosti popularnejši kakor v Nemčiji sami, prva država, katera se prepriča, da je bil Bismarck za nemški narod prava sreča, za Evropo pa velika nesreča.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Najraznovrstnejše vesti krožijo po listih, vesti, katerih resničnost ni mogoče kontrolirati, ki pa vendar kažejo, da tako velike in globoko sezajoče krize v Avstriji že ni bilo od časa, kar se je po batinah pri Kraljevem Gradcu stvarjala sedanja državnopravna uredba. Krize bi ne bilo, da ne gre za pogodbo. Ta je vzrok vsem homatijam. Ko je grof Thun zaključil zasedanje drž. zbora, je računl, da pri ogerski vladi ne bo resnega upora proti njegovemu nasvetu, naj se uveljavi nov pogodbeni provizorij in sicer na Ogorskem s pomočjo parlamenta, v Cislitvanski pa s pomočjo § 14. Govorilo se je, da pojde stvar gladko, a pokazalo se je, da ne gre. Ogorska vlada se je izrekla proti uveljavljanju nagodbe s § 14. Od tod kriza. Dunajska vlada je naprosila finančnega ministra Kallaya, naj on posreduje pri ogerski vladi, da bi odjenjala od svojega stališča. Kallay se je vozil sem in tja, a opravil ni ničesar. Ogorska hoče obnoviti pogodbo samo s parlamentarno vladano Cislitvansko in odklanja neparlamentarnim potom uveljavljen pogodbeni provizorij. Kaj stori vlada, še ni dognano. Jedni trde, da se začne zopet pogajati s Čehi in Nemci radi sprave in da potem poskusi parlamentarno obnovev nagodbe oziroma parlamentarno uveljavljanje nagodbenega provizorija, drugi pa trde, da je v kratkem neizogibna revolucija od zgoraj, prememba ustave ali vsaj volilnega reda. Čuje se, da bi vlada rada dala dež. zborom pravico, voliti drž. poslance, ne upa se pa odpraviti pete kurije in boji se tudi, da bi nemški dež. zbori sploh ne hoteli voliti poslancev; čuje se, da hoče vlada oktroirati Taaffejev volilni red, kar bi bilo gotovo najboljšo, da pa se temu ustavljajo uplivni krogi, ker se bojé, da pride potem preveč socialnih demokratov in krščanskih socialistov v parlament; čuje se tudi, da izgine ustava tako v Cislitvanski kakor na Ogorskem, da se v obeh državnih polovicah uvede absolutizem in da se z absolutizmom zagotovi obstanek nagodbe. Kaj se zgodi, katera teh vestij je prava, se pokaže kmalu.

Pomnoženje mornarice. Drug za drugim hité, da pomnože svoje mornarice. Nobena država noče biti slabša od druge. Prva je Nemčija pomnožila mornarico in to je zasnovala v tolikem obsegu, da je hotela imeti največjo mornarico. Rusija ni zaostala, jednako ne Avstro-Ogorska. Najbolj pa menda jezi Nemčijo, da se Velika Britanija pripravlja na pomnožitev mornarice in to v tolikem obsegu, da bo prekosila vse druge. Tako tekmujejo države drugo z drugo v izdavanju denarja. Temu bo naredil konec le, ali popolen gospodarski poraz, ali pa velikanska svetovna vojska.

Kreta. Sedaj so velevlasti nekako bolj ostro nastopile proti sultanu. Znano je, da sedaj gospodarijo na otoku Kreta evropski admirali v zvezi z narodnim odborom. Sul-

tana močno jezi, da se to vrši popolnoma brez njega. Razsrdilo ga je močno tudi, da admirali ne dovolijo vstopa na Kreta sultanovim vojakom. Doposlal je vsem velesilam najodločnejši ugovor proti temu. Toda velesile so na kratko odgovorile sultanu in mu svetovale, da naj se pokori sklepom evropskih admiralov in zadovolji s samim protestom, ako se hoče izogniti neljubim posledicam. Tako postopanje napram turškemu sultanu je bilo že davno potrebno.

Špansko-ameriška vojska. Španjcem in Amerikancem se slaba godi na Kubi in Portoriku. Neugodno vreme provzroča bolezni. Amerikanski general Schafter poročá, da je v njegovi armadi do 5000 bolnih in mrzlico. Lahko si mislimo neprijetno stanje vojaštva. Vendar se čuje, da prodirajo Amerikanci z uspehom proti glavnemu mestu San Juan na Portoriku. Mesto Ponce s 42.000 prebivalci so že vzeli. — Na Filipinih je položaj Špancev neugoden. Manila se sicer še ni udala, a ni upanja, da bi se še dalje držala. — Mej tem posreduje francoski poslanik Cambon za mir mej Amerikanci in Španci. Amerikanci stavijo naslednje pogoje: Španska odstopi Ameriki vse zapadnoindijske otoke, izvzemši Kubo, odreče se nadvladi nad Kubo in privoli, da prevzame Amerika kontrolo, dokler se ne ustanovi definitivna kubanska vlada. Španska odstopi Ameriki jeden Ladronski in jeden Karolinski otok za napravo premogovega skladišča, prevzame vse na račun Kube in Portorika narejene državne dolgove in mora takoj umakniti s teh dveh otokov vso svojo vojsko. — V Španiji sam so se že pojavile karlistiške bande.

Dopisi.

Z Dolenskega se nam piše dne 28. julija. Te dni je mlajši kmečki fant umoril družega ter ga oropal. To se je zgodilo v Gorjancih. V krčmi je umorjeni rekel, da ima nekaj denarja pri sebi. Ko je šel domov, ga je morilec spremljal, ga potolkel s kamnom na tla ter mu s koso prerezal goltanec in mu vzel par pri njem našli goldinarjev. — To se je zgodilo v fari Česna, župnika na Mihovem. Tega moža kakor tudi župnika g. Porento v Stopičah skrbi tako hudo, kako bi s krščanskimi posojilnicami pripomogla našemu Podgorcu do kmečke smrti prej, ko mu je drugač sojeno. Le zadolžiti kmeta, to je prava dati mu priložnost, da lahko dolgove dela. — Da bi ti možje se trudili za pameten dober poduk naše mladine, to jim je do veta briga. Dobijo misijonarje, ki na leca razbijajo, oni sami pa le v politiki plavajo zanemarjajoči pravo svoje znanje. Tako redi slovenski narod v svojem duhovstvu najmanj 1/4 istih za politiko. Dobrega pridigarja mej posvetnimi mlajšimi duhovniki že skoraj ne bo najti. Seveda se tudi izvašole ne brigajo za mladino. Pravijo ti duhovniki, da je državna oblast jim šolo od vzela in da jih zdaj mladina nič ne skrbi. Le tako naprej! Lahko je šel človek dosti vsako uro po noči čez Gorjance in v drugih krajih Dolenske brez skrbi, odslej najprej bo treba revolver seboj jemati. Seveda je reva dosti kriva demoralizacije našega ljudstva, ali nasprotstvo duhovnikov proti ljudskemu učitelstvu ter predivje politikovanje duhovnikov, ki je vendar le, vsesvetsko razvijanje gospodarstva pogledamo, boj proti malnom, katere goni večje je tudi dosti krivo, da naše kmečko ljudstvo tako divje, neusmiljeno postaja. Le onova družba, v kateri se duhovniki učijo političnega boja, bo presneto malo ustvarjala ljudomilih duhovnikov. Opozarjamo na to našega škofa, ki je v vsem, kakor se je doslej pokazal, srčno mil, dober prijatelj kmečkega ljudstva.

Domače in razne novice.

(Sprava mej narodno in mej klerikalno stranko) se ni še prav uživala in že jo krhajo klerikalci tako, da bo treba spregovoriti z njimi resno besedo. Ne meneč se za pravno pogodbo in za narodno stranko snujejo klerikalci konsumna društva in rujejo proti posojilnicam, ki so v narodnih rokah. Proti takemu nepoštenemu postopanju protestujemo z vso odločnostjo in pričakujemo, da bo narodna stranka brez odlašanja storila svojo dolžnost in rekla klerikalni stranki: ali se drži pravne pogodbe ali pa se razidiva. — Onim, ki so se tako hudo potegovali za spravo s klerikalci, naj služi naslednje pismo v pobožno premišljevanje in bodrilo, da se hitro mogoče in še tesnejše oklenejo politikujočega dela slovenskega duhovenstva. V Metliki se je seveda tudi ustanovila duhovniška posojilnica proti prvi dolenjski posojilnici, ki je bila sploh prva na Slovenskem ustanovljena in kateri le kaka moralna propalica more kaj očitati. Može, ki ta institut vodijo, pripadajo liberalni narodni stranki. Blagajnik nove duhovniške posojilnice, neki bivši diurnist, je pisal 11. junija, torej dolgo po sklenjeni „spravi“, M. Krašovcu v Ameriko, kateri ima par tisoč naloženih v I. dol. posojilnici v Metliki, sledeče pismo: „Dobri znanec! Ker imate Vi in Vaši bratje precejšnjo svoto naloženega denarja v tukajšnji posojilnici v Metliki, sedaj je pa nova posojilnica v Metliki ustanovljena, imenom ljudska posojilnica, in taista je v zvezi s hranilnicami kranjskimi, koroškimi in štajerskimi, ter je glavna posojilnica od teh posojilnic v Ljubljani, ki ima svojega denarja že čez 10 milijonov, opozarjamo Vas, da čim prej boljše je, vzamete denar iz I. dol. posojilnice v Metliki, ter ga kar prej boljše je, naložite v ljudsko imenom hranilnico in posojilnico v Metliki, ker ljudje sploh iz posojilnice denar ven jemljejo in ga nalagajo v hranilnico in posojilnico v Metliki, ki je zastopana po č. gg. duhovnikih in nemore nikdar propasti, kar se pa nadja I. dol. posojilnica kmalu opustiti in boste mogoče ravno Vi z Vašim denarjem propali. Toraj Vas še enkrat opominjamo, da kar hitreje mogoče pošljite skupno knjižico Vaši materi, ali pa sestri na Boldrež, da mora denar vzdigniti in ga drugam naložiti. O tem pismu molčite in delajte tajno in previdno! Odbor hranilnice in posojilnice v Metliki, registrovane zadruge z omejeno zavezo. Ta posojilnica ima že 1200 udov“. — Pisac tega pisma se seveda ni podpisal. Ali ptič se je spoznal, blagajnik je naše prečastite duhovniške posojilnice, človek, ki služi onemu, ki ga plača, in za katerega vse stori. Ime mu je Kombič. Njemu nobeden tega v zlo ne šteje, ker ga poznamo. On bo po sodišču dobil, kar je zaslužil. Ali odgovoren za to je kdo drugi, diktiralo mu je to pismo kako „krščansko“ ljubeznivo človeče, katerih je Missija, — Bog mu grehe odpusti, — precej v svoji bogoslovnici vzredil. Samo to imamo še povedati. Ko je bil denar na Dolenjskem še drag, ko kranjska hranilnica ni imela denarja za kmeta, pomagala je ta naša stara posojilnica sto in sto belokranjskim kmetom, ki so morali po zaslužku v Ameriko, da svoje kmetije rešijo in svoje žene in svoje otroke preživijo, davši jim denar za pot in za plačilo oderuhu, in tudi takih, ki so jemali za pol vedra danega vina.

poldrugi veder. Navaden dobiček, kakor vse druge posojilnice in hranilnice, je le iskala in trdna je danes, kakor nobena prečastita duhovenska ne, dasi te vrste posojilnic oni kapital zalaga, ki pomaga obešati to ubogo Slovenstvo. Ud kranjske duhovščine, onega milega prastarega prijatelja slov. ljudstva, dal je tej posojilnici to zahvalo. Fej!

(Trgovinski minister dr. Bärnreither) se je v ponedeljek skozi Trbiž pripeljal na Jesenice, koder si je ogledal tovarno; v torek si je v spremstvu baron Schwegla, dr. Schafferja in K. Luckmanna ogledal tovarne v Trziču, v sredo se je skozi Bled peljal v Bohinj in čez Bačo šel v Podbrdo na Goriškem, da prouči nameravano železnično črto bohinske železnice. Iz Podbrda namerava minister ob Soči do Gorice in potem nazaj proti Sv. Luciji in Trbižu, da si ogleda ondi predelsko črto.

(Shod slovenskih učiteljev.) V proslavo cesarjeve vladarske petdesetletnice in desetletnega obstanka zaveze slovenskih učiteljskih društev se je na jako sijajen način vršil prve dni tekočega meseca v Ljubljani. Udeležili so se ga prvi dostojanstveniki, a na shod je razen slovenskih učiteljev in učiteljic prišlo tudi mnogo čeških in hrvatskih učiteljev. Shod je v celi Avstriji obudil pozornost in je pokazal, kako izvrstno narodno učiteljstvo imamo Slovenci. Učiteljski shod nam je prinesel važno izjavo prvega podpredsednika poslanske zbornice, dr. Ferjančiča, izjava, katera je po pravici obudila občno zanimanje in katera je nase obrnila tudi pozornost dunajskega časopisja. Dr. Ferjančič je označil sedANJI položaj kot jako kritičen in za najzatranejši narode, za Slovence, Hrvate in Maloruse jako nevaren. Ta nevarnost tiči po mnenju dr. Ferjančiča v tem, da vlada neče narodnostnega vprašanja rešiti nakrat za celo državo, da neče narodnostnim bojem nakrat narediti konec, ampak da deluje samo za spravo mej Nemci in Čehi, dočim se za Slovence, Hrvate in Maloruse niti ne zmeni. Parcijelna rešitev narodnostnega vprašanja pa bi bila v resnici za maloštevilne narode, kateri nimajo mnogo zastopnikov v parlamentu, prava katastrofa, kajti izgubili bi najmočnejše svoje zaveznike, izgubili bi njih podpore, sami pa bi vsled pičlega števila svojih poslancev ne bili v stanu prepričati, da se preko njih želja in prizadevanj prestopi na dnevni red. Ta slika političnega položaja, katero je podal dr. Ferjančič na učiteljskem shodu, se popolnoma ujema s tem, kar smo mi že opetovano izrekli, in je vsemu narodu jasno predočila velekritični položaj, v katerem se nahaja. Popolnoma se strinjamo z nazorom dr. Ferjančiča, da bi bili z našimi stremljenji za narodno ravnopravnost kar za desetletja nazaj potisnjeni, ako bi se vladi posrečilo, doseči mej Nemci in mej Čehi resno spravo, vsled katere bi se narodnostno vprašanje postavilo v ozadje in pridružujemo se tudi apelu dr. Ferjančiča na češki narod, naj v tem prevažnem trenutku z dejanjem dokaže, da slovanska vzajemnost ni puhla fraza.

(Za vseučilišče v Ljubljani) izrekla se je tudi občina Stara Loka. Naj bi jo posnemale druge občine, ki se doslej še niso oglasile!

(Kranjska hranilnica — sovražnica cesarske zastave.) Na čast slovenskim učiteljem, kateri so se 1. t. m. zbrali v Ljubljani, je v neki hiši stare kranjske hra-

nilnice stanujoč gostilničar razobesil cesarsko zastavo, a hranilnica ga je prisilila, da jo je odstranil. S tem je kranjska hranilnica pokazala, kako sovraži cesarsko zastavo in vse kar je avstrijskega, a zategadelj je za vsacega Slovenca prava sramota, če ima kaj denarja naloženega v tej hranilnici.

(Družba sv. Cirila in Metoda) ima dne 11. avgusta svoj občni zbor in to v Ribnici.

(Spominska plošča pesniku Koseškemu) se razkrije v Kosezah pri Moravčah dne 14. t. m.

(Nemška zmaga.) V Dragi so pri letošnjih občinskih volitvah pridobili Kočevarji odbornika. Slovenci — pazite in delajte dokler ni prepozno.

(Železnica Vrhnika - Ajdovščina.) Ljubljanski župan Hribar in vrhniški župan Jelovšek sta prosila za podelitev predkoncesije za zgradbo železnice od Logatca čez Godovič in Črni vrh v Ajdovščino.

(Vodne preiskave) se bodo v kratkem pričele okoli Loža, Cerknice in Planine. Poljedelsko ministerstvo in deželni odbor sta dovolila primerna prispevka.

(Skupil jo je.) „S. P.“ poroča: Neki član ljutomerskega občinskega zastopa je bil vsled razpusta graškega občinskega zbora v svojem nemškem srcu globoko užaljen. Da bi se maščeval, sklene ta junak, da se odpove pred leti s trudom pridobljeni častniški časti. Rečeno, storjeno! Računal je namreč, da mu je že potekla službena doba in da mu kot prostaku ne bode treba nositi telečnjaka. Toda mož ni dobro računal, kajti kmalu dobi poziv k štiritedenskim orožnim vajam kot navaden — prostak. Mož se ustraši in — zboli. Upamo, da najde zdravnika, ki mu pomore na noge.

(Razmere v Istri.) Naslednje dejstvo osvetljuje jako dobro v Istri vladajoče razmere. V vasi Brezovici pri Materiji že pet let ni šolskega pouka; dasi je zgrajeno novo šolsko poslopje, še vedno ni razpisana učiteljska služba. Čudno, da odločilni krogi ne spoznavajo, da so take razmere barske.

(Ponarejalci denarja.) V Piranu je policija aretovala tri Lahe, kateri so razdajali ponarejene goldinarje. Doslej je orožništvo dognalo, da so izdali 70 takih gld. Bržčas so bili ti aretovani Lah v zvezi z onimi ponarejalci, katere so te dni zaprli na Reki.

(Gospodinjska šola v Ljubljani.) C. kr. kmetijska družba kranjska otvori meseca oktobra letos gospodinjsko šolo, namenjeno v prvi vrsti kmetiskim dekletom. Pouk, ki bo v slovenskem jeziku, trajal bode jedno leto. Gojenke bodo stanovale v zavodu, ter je njih število za sedaj omejeno na 12. Pouk bo obsegal vse stroke gospodinjstva. Poleg veronauka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnjanja z bolniki, računanja in spisja se bo poučevalo teoretično in praktično o kuhanju, šivanju, pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se bodo vežbale tudi v gospodinjskem knjigovodstvu ter ravnjanju z bolniki in z bolno živino. V šolo se bodo sprejemala vsaj 16 let stara dekleta, ki bodo plačevala po 14 gld. mesečno za hrano, stanovanje in vse potrebno. Zavod bo v posebnem novo zidanom posloppju poleg Marijnišča na Poljanah. Za vsprejem

se je oglasiti do 15. septembra pri kmetijski družbi.

(Rajnemu učitelju in uredniku Mateju Močniku) v čast dá vzdati učiteljsko društvo za kamniški okraj spominsko ploščo. Odkritje se bode vršilo prav slovesno dne 10. avgusta t. l. v Zalogu.

(Mestna hranilnica v Radovljici.) V mesecu juliju je 123 strank vložilo 34128 gl. 09 kr., 110 strank vzdignilo 20452 gl. 95 kr., 25 strankam se je izplačalo posojil 23890 gl. Stanje ulog 502.220 gl. 16 $\frac{1}{2}$ kr. Denarni promet 113.955 gl. 17 kr.

(Narodne slavnosti.) V letošnjem avgustu je izredno mnogo narodnih slavnostij. „Ljubljanski Sokol“ je pod vodstvom svojega staroste napravil dne 1. t. m. izlet v Domžale, dne 14. t. m. pa pojde v Idrijo, kateri izlet utegne postati največjega političnega pomena. — „Slovensko pevsko društvo“ priredi dne 14. t. m. svojo letošnjo pevsko slavnost in sicer v Celju, kjer se Nemci že pripravljajo na protislovenske demonstracije in groze z izgredi. — Vrli „Zagorski Sokol“ je pred kratkem napravil izlet v Boštanj, kateri se je sijajno obnesel.

(Šaleški Sokol) je bil dne 17. julija ustanovljen v Šoštanju.

(Premovanje konj.) Državna darila za najlepše kobile in žrebce se bodo delila: 24. avgusta v Lescah za radovljiški okraj, 25. avgusta v Kranju za kranjski okraj, 26. avgusta v Kamniku za kamniški okraj, 29. avgusta na Vrhniki za ljubljanski, logaški in postojnski okraj, 30. avgusta v Ribnici za kočevski okraj, 3. septembra v Trebnjem za novomeški in litijski okraj, 5. septembra v Št. Jerneju za krški in črnomaljski okraj. V Bohinju priredi kmetijska družba 23. avgusta premovanje konj, v Št. Jerneju pa 4. septembra dirko v trab.

(Sv. Porcijunkula) ne vleče več, ali so se Belokranjke naveličale njenih odpustkov, ali pa istih ni več. Vsako leto jih pride manj po odpustke. Ubogo malo jih je prišlo letos v Novo mesto ob tej priliki. Vse se stara. Je škoda. Novomeški gostilničarji so druga leta ob tej priložnosti precej zaslužili.

(Nesreča.) Knezoškof dr. Jeglič je minolo soboto prišel v Kranj. Pri prihodu vlaka so fantje streljali iz možnarjev, a kakor po navadi niso nič pazili. Pri nabijanju možnarjev se je unel smodnik in sta bila dva fanta nevarno osmojena.

(Roparski umor.) Iz Novega mesta nam poročajo: 24. t. m. sta šla dva delavca čez Gorjance na Hrvatsko. Ker sta bila žejna, sta hotela pri studencu pod sv. Jero piti. Z začudenjem sta opazila, da je voda rudečkasta. Preiskala sta okolico ter našla ne daleč od studenca mrtvega moža, čegar polovica telesa je bila z dračjem pokrita. Vrat in glava umorjenca sta bila hudo razrezana. Dognalo se je, da je umorjenec neki delavec Kastrevc iz Gaberja, kateri se je vračal iz Hrvatskega domov. Denar mu je bil ves vzet. Zločinec je baje njegov tovariš, s katerim sta skupaj potovala. Več pove dopis z Dolenjskega.

(Smrti rešen.) Gluhonemi Jožef Božič v Kostanjevici je zašel pri kopanju predaleč v Krko ter bi bil — ker se mu ni upal nihče na pomoč — že skoraj utonil, ko je pritekel Fran Keržišnik, skočil v Krko ter Božiča za lase privlekel na kopno.

(Požar.) Na Blatni Brezovici pri Vrhniki je zgorelo minoli teden 25 poslopij. Zažgal je 2letni otrok pri „Cenetu“.

(Roparski umor.) V Št. Lenartu pri Mislinji so roparji vlomili v prodajalno trgovca Dohoviškega in gospodarja, ki jih je hotel prepoditi, umorili.

(Ubegel cigan.) Pri okrajni sodnji v Ribnici je bil v zavarovalnem zaporu cigan Jakob Held false Jakob Rak. Dne 29. julija dopoludne je jetničarju z dvorišča, kjer je šetal z drugimi kaznjenci, ubegnil. Dotičnik je star 22 let in je doma iz Kotmarvasi na Koroškem.

(Medveda ustrelil) je te dni nad Vel. Poljanami tik Orteneka Koslerjev lovec. Čakaj je srnjaka, a po naključju dočkal jednoletno medvedko, katero je z zrnjem podrl ob prvem strelu.

(Društvo tatic) so zajeli te dni v Budimpešti. Društvo je štelu okoli dvajset deklet v starosti 18 do 20 let ter so nekatere celo iz dobrih rodbin. Kradle so po trgovinah in ženskih prodajalnicah ter nakradle za 40.000 gl. blaga. Prve tri tatice so zajeli na Dunaju.

(Smrtonosna muha.) V Veliki Kaniži je piknila muha nekega Jakoba Auspitzza. Napravila se je velika oteklina in ranjenec je vsled zastrupljenja krvi v par dneh umrl.

(Denarna moč židov.) Neki nemški list je zračunal, da je dunajski Rothschild tako bogat, da bi mogel pokupiti vsa veleposestva na Češkem. Vsa posestva v češki deželni deski merijo 1.699.241 ha in so cenjena na 984.167.000 gl. Eden sam žid ima torej toliko, kot 39 knezov, 107 grofov, 66 baronov, ki so češki veleposestniki. Židje prevladujejo v vseh denarnih zavodih, sploh so pri vseh podjetjih dobro zastopani, kjer se žanje velik dobiček. V c. kr. avstro-ogrski banki na Dunaji so v ravnateljstvu 4 židje; v upravnem svetu dunajskega „Bankvereina“ jih je 15; v avstrijskem kreditnem zavodu za trgovino in obrt ima besedo 13 židov. Ednako je pri drugih bankah in istotako pri zavarovalnicah. Ne more se skoro ogniti najpriprostejši človek, da ne bi dal židu zaslužka.

(Izgube Špancev in Amerikancev.) Po računanju nekega angleškega lista so doslej Španci v vojski izgubili: 21 bojnih ladij, 21 trgovinskih ladij, 1200 mornarjev je bilo ubitih, 1300 ujetih; pred Santjagom je bilo pa ujetih blizu 15.000 vojakov. Amerikanci pa so izgubili: 1 trgovinsko ladijo, 300 mornarjev je bilo ubitih in ranjenih, 500 vojakov ubitih in 1500 ranjenih. Zanesljivi se te podatki pač ne smejo zvati.

(Dolгови Španije) se čimdalje bolj množe. Kakor poročajo listi, ne mine teden, da ne bi došle s Kube menice, katere znašajo navadno po jeden milijon goldinarjev. Do sedaj je španska banka posodila državi že 800 milijonov goldinarjev. Poleg tega dolguje država še svojim državljanom 500 milijonov ter tujcem 600 milijonov. Španska banka je že začela dvomiti, je li bo mogla zadovoljiti še nadalje državo ter ji posojati tolike svote, kolikeršne potrebuje v sedanjih časih.

(Petrov denar in vojna.) Iz Rima se javlja, da so dobili v Vatikanu meseca junija 300.000 frankov manj miloščine, ker ni došlo iz Španije in Amerike skoraj nič „Petrovega denarja“.

(Proti psovanju in kletvini.) Uprava kyštinskih rudnikov poleg Jekaterinoslava je izdala naredbo, da plača rudar za vsako nedostojno psovko in kletvino 1 rubelj globe. Delavec, ki je večkrat kaznovan radi kletvine, izgubi službo. Uradniki, ki kolnejo, izgube pol plače; ako se ne popboljšajo, izgube službo. Ta drakonična odredba ima velikanski uspeh.

(Najstarejši časopis na svetu) je „Tsing Pao“ ali „Pekinska poročila“. List se je baje ustanovil l. 710. pred Kristusom. Neki francoski konzul trdi tako. Seveda je bil list pisan in ne tiskan in to tudi ne na papirju.

(Materinska ljubezen.) Na vseučilišču v Bordeauxu je prebil nedavno z izvrstnim uspehom mlad slepec doktorsko skušnjo. Za to se ima zahvaliti svoji materi, katera se je prav od začetka učila s sinom. Ona mu je čitala glasno toliko časa, da se je naučil. Radi njega se je učila latinsko in grško, da je potem lahko poučevala sina. Delala bi pač tudi ona lahko skušnjo z istim ali bržčas še boljšim uspehom, nego nje sin in učene.

(Strašen morilec.) V Oaklandu v Kaliforniji v Ameriki je preganjalo 6 policajev nekega morilca. Morilec je zbežal v skladišče smodnika in razstreljivih tvarin ter je grozil, da skladišče užge, če se mu kdo približa. Policisti so vzlic temu stopili v skladišče. Tedaj je pa morilec vstrelil v sod poln smodnika, na kar se je vžgalo 5000 funtov smodnika v skladišču. Hiša, morilec in policisti so zleteli v zrak, a vse hiše v okolici so porušene. Tudi več drugih ljudij je ubitih.

(Čudno praznovrstvo.) V vasi Varvaronka na Ruskem je 11 kmetov in kmetič izkopalo več trupel iz grobov ter jih polivalo z vodo. S tem so hoteli končati veliko sušo, ki vlada v ondotnih krajih. Dežja seveda radi tega ni bilo, praznovrste pa so radi oskrumbe grobov zaprli.

Mislimo po številkah.

XII.

Videli smo, da ima vsaka gospodarska doba svoj nauk in kako da vsak preobrat v gospodarstvu da opraviti s čim drugim. Gospodarstvo, delo človeško, se spreminja in nazori o njem tudi. Ljudje postajajo pametnejši. Tako ni ostalo pri naukih o narodnem gospodarstvu ter vladanju, katerega rhovno vodilo je to, da se ima vse ozirati le na delo, kot provročitelja vseh vrednosti; že v prejšnjem stoletju so bili možje, ki so trdili, da je le zemlja kaj vredna, da brez zemlje ni mogoče delo, ker ona daje surovino, iz katere zamore delo kaj napraviti. Ne samo delo, ampak delo narave in človeka so činitelji proizvodnje, proizvajatelja vseh vrednosti. V našem stoletju je posebno Rodbertus oni učenjak narodovega gospodarstva, ki to uči. On pa tudi razmišlja že pred Marxom o tem, kako bi se odpravila reva ljudskih mas, in on najde vzrok te reve v privatni lastnini zemlje, v zemljiščni renti.

Načrtal sem v prejšnjih člankih, kako masa narodov živi, v V. članku sem razložil pomen mašine v delu. Ta mašina je stvarila vse druge načine proizvodnje; ona odvzame človeku polovico dela, ona stvarja velikansko proizvodnjo za trg vsega sveta. Ona pa tudi dela mase ljudstva še bolj odvisne od bogatstva. Mašina je ustanovila drugo gospodarstvo, vstvarila je fabričnega delavca in vse pogoje pridobivanja predružačila. To vse dela v ljudeh drugo naziranje, drugo mišljenje. Židje so bili v časih pred Kristom ubogo, trpinčeno ljudstvo. Ves stari testament odmeva reve, ki ga podaje podjarmljenje, prognanstvo ali suženstvo. Pa tudi skozi srednji vek so bili židje preganjani ljudje; katoliška cerkev jih ni marala. Morda je iz teh razmer vzklikala prikazen, da so dali židje doslej največ tistih mož, ki se se brigali za revo mase ljudstev in nje odpravo. (Na drugi strani so pa v pridobivanju ti ljudje neznansko trdi in brezobzirni, česar je tudi krivo prejšnje zatiranje.) Dr. Karl Marx je bil žid in o tem, oziroma o njegovih spisih in njegovem agitatoričnem delu govori zdaj ves omikani in ves trpeči svet. „Svetovni genij“ ga zovejo in storil je tudi delo svetovnega veleuma. V sobah nemških delavcev in tudi delavcev drugih narodov visi njegova podoba. Umrl je 14. marca 1883. l. Umrl je v revščini, dasi so mu bila vsa pota odprta, ki vodijo do bogatstva in do dobro plačanih uradniških služb. Ali posvetil je vse svoje velike duševne moči delavskemu stanu. Njegovi spisi so postali najznamenitejši glede nauka narodovega gospodarstva. Tako na drobno in duhovito ni videl

še noben učenjak življenja in gospodarstva človeštva, kakor ta mož. Ali bil je tudi najsrečnejši agitator. On in njegov prijatelj Engels sta ustvarila svetovno stranko socialne demokracije.

Marx, da kolikor mogoče kratko označim glavne poteze njegove velike knjige „Das Kapital“ in drugih njegovih spisov, je preiskaval, kaj prav za prav v delu delavca tiči. Delavec mora vsaj toliko zaslužiti, da se, kakor že, živi. Zaslužiti mora za potrebni živež, obleke, stanovanje. Mašina olajša delo, mašina omogoči velikansko proizvodnjo. Ona privablja veliko ljudi k sebi, začetkoma jih mora precej imeti. Ni dolgo in velik trg delavcev nastane. Podjetnik ima kmalu več delavcev na razpolago, nego jih potrebuje. Kar delavec zasluži več, kakor je za njegovo preživljenje potrebno, je profit podjetnika. Nekaj tega pride za nadziranje podjetnika, za obrestovanje glavnice, ki v mašinah, fabrikah ležijo. Ali profit je, če je delavec popolnoma dan v roke podjetnika, velik. Podjetnik namreč najde v zdajšnjem pomnoženem človeštvu na trgu, kjer delavci ponujajo na prodaj svoje delavske moči, več delavcev, kakor jih rabi. Plačuje tedaj kakor hoče. Uzame tudi ženske in otroke v fabriko. Pri nekaterih mašinah lahko ženske ali otroci toliko opravijo, ko moški. Ženske in otroci delajo cenejše. Delati jih pusti tudi v noč. Mašini ni treba počitka. Ti delavci dobijo otroke, delavski material se neznansko množi. Dela se noč in dan in ker je trg za toliko blaga, ki se tako proizvaja v kakem narodu, premajhen, izdeluje se blago za ves svet. Iz tega nastajajo ona velika bogatsva, ki jih je mašina posameznim fabrikantom ustvarila. Trgovci, ki od teh proizvajateljev kupujejo, pomagajo blago spraviti po vsem svetu. Oni in proizvajatelji kupijo včasih blago, da kupci v večjem številu vprašujejo po njem, to slednje pa dostikrat izostane in takozvane trgovinske krize, katero smo imeli tudi v Avstriji leta 1873. nastanejo, ki veliko eksistenc porušijo ter jih vržejo mej delavce brez dela. Delavce pa učijo se hujšega pomanjkanja živil in drugih potreb. Ker iz takih prodaj ni potem dosti koristi, stisne se delavcem še bolj plača. Da pa tudi človeške moči ni treba toliko plačevati, iznajde tehnika, ki je v našem stoletju že velikanska veda in mogočno razvita, kaj novega v mašinah, tako da lahko jeden človek to nadzira in dela, kar jih je prej pet. To vse stvarja tudi takozvano rezervno armado delavcev, to je onih veliko tisoč, ki na delo čakajo in potiskajo mezde v delu stojičih doli. Brez usmiljenja se vrši to delo; če še toliko ljudi vsled slabe prehranitve umrli, če še toliko otrok v mladih letih v jamo pride, če si še toliko žensk na drug in nelep način kruh pridobivlja, vse jedno.

Mej podvzetniki se v hudem konkurenčnem boju mej sabo ohrani le manjše število. Ti zrastejo v bogatstvu in ti se potem, da nevarnosti trga in konkurence zmanjšajo, zvežejo mej sabo. Začetkoma v jedni deželi, potem pa po vsem svetu. To se pravi kartelirajo se. S tem kartelom lahko potem še hujše pritiskajo na delavce. Tako postane vsa industrija, fabrično delo le last malega števila in to je vezano v zadrugi. Kupčevalci, konsumenti so tem kartelom na milost in nemilost dani, ker imajo vsi karteliranci iste cene. Tu mora državna oblast vmes poseči, če prej ne razpoči prenapet obroč in se vse delo proizvodnje socializira, združuje, država vse v svoje roke vzame in skupnost proizvodnih sredstev — fabrik in drugih ter tudi zemlje ustvari, v kateri ni mogoče posameznim vihteti biča gladi nad maso ljudstva. Marx misli, da ni mogoče, da bi to kopičenje bogatstva in izstradanje velike mase delavcev dolgo še trpeti moglo.

Kar se godi v fabrikah, godi se tudi na veleposestvih. Mašine se tudi že na njih rabijo in kmetijski delavec se še hujši na latifundijah izcrpljuje. Tudi že imamo armado kmetijskih delavcev. — Marx misli in dokazuje, da ni mogoče, da bi moglo tako razmerje, kakor je v gospodarstvu mašine, dolgo biti, premoženje se mora

drugače razdeliti in drugače uravnati delo pridobivanja. In on ne najde druge poti iz te zagate, kakor v tem, da država vzame vse proizvodnjo v svoje roke.

Da delavstvo ne pogine, predno novodobni načini proizvodnje dovedejo naše gospodarstvo do predruženja bodi mirnim ali silnim potom, učil je Marx delavce, da se tesno združijo, da kolikor morejo denarja zbirajo, da imajo kaj za čase, ko se postavijo v bran in uči jih, da delo združeno ustavijo, da s tem fabrikante prisilijo do plačila večjih mezd. To se pravi, da strajkajo. Učil jih je, da tirajo od države občno volilno pravico in da s tem s svojimi poslanci prevržejo v postavodaji ves stari red in tam pridejo do nadvlade ter do ustvarjenja skupnosti proizvajalnih sredstev. Učil jih je pa tudi, da se morajo učiti, da se morajo šolati, da morajo svoje otroke pripravljati kar se dá za ta boj, kar najizdatnejše storijo s tem, da jih pošiljajo v šolo.

To v najkrajše mogočih potezah Marxov nauk. Ni učenjaka narodnega gospodarstva ali druge državne vede, ki bi mimo Marxa hodil, in kar je za delavca dobrega storil s svojimi spisi, s svojo velikansko agitacijo, to ve dandanes vse človekoljubje. On je državna vodstva pripravil do tega, da se brigajo za delavca in tudi za to, da začnejo premišljevat, če se tudi na kmetijah ne pripravljajo nekaj, kar bi zamoglo nevarno postati državnemu življenju. Gospodujoči stanovi niso v nobeni dobi radi iz rok dali kaj svojih koristi, ali Marx in njegovi učenci in vsa po njem izvežbana velikanska armada delavcev je zdajšnje prisilila, da odnehajo, da začno sami zato skrbeti, da se kaj stori v prid delavca in kmeta. Seveda storijo le toliko, kar morajo neobhodno potrebno storiti, umakniviši se preteči sili. Ali v tem še ni vse. Človeštvo dobiva novo svetovno na-

ziranje. Če je bilo v srednjem veku ono naziranje veljavno, da je katoliška cerkev središče vsega človeškega življenja in življenje po njenih naukih ter da se mase ljudstev držijo po tlaki in desetini gospodarsko na uzdi, in če je zadnih 100 let naziranje, da ima vsak svojo prsto pot in ni vezan ne na cerkev, ne na kake gospodarske spona in se država nima umešavati v gospodarstvo narodov, prihaja sedaj in vedno močnejša postaja misel, da ima država skrbeti tudi za revne, za maso ljudstev, za njih človeku vredno preživljenje. Za ta svet je treba skrbeti, da se vsem kolikor možno že tukaj dobro godi, ne pa da bi se stradalo z jednim upom, da bo onstran groba dobro. In danes je nauk o tem posebno mej delavci razširjen in o tem, kako priti do povoljnega življenja vseh, ki delati hočejo in morajo in do prehranjenja onih, ki brez krivde delati ne morejo, najvažnejši vseh. —

Vsem jednaka socialna priložnost dela in pridobivanja velja danes že precej v literaturi. Pred njim izgubijo vsa druga vprašanja svojo veljavo, ker na podlagi gospodarstva temelji vse in to je zdaj vse drugo. Nezdruvo gospodarstvo rodi nezdrave ljudi in razmere, in če ta nezdravost do viška zraste, si človeštvo pomagati ve, in novo gospodarstvo poda tudi zdravila; človeštvo se razvija na podlagi pogojev novega gospodarstva. Tudi srčno življenje in tudi špekulativno znanstveno, ki je v ozir jemati, če se človek vpraša, kakšni interesi prav za prav jemljejo človeško življenje v zakup, se morajo ravnati po novem razvoju gospodarstva. In zadnje ni vprašanje, ki je rešiti, če potem gledamo, kako reva človeštvo po boleznih telesno in duševno oškoduje, kako padajo milijoni v boleznih, ki jih ravno reva proizvaja in kako vse vezi mej stariši in otroci razdira. Tu se ne vpraša po nebesih, reva take skrbi oduši

Tržne cene v Ljubljani

6. avgusta 1898.

	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, hktl.	11	50	Špeh povojen, kgr.	72	
Rež,	9	—	Surovo maslo, „	84	
Ječmen, „	7	—	Jajce, jedno . . .	03	
Oves, „	8	20	Mleko, liter . . .	10	
Ajda, „	10	—	Goveje meso kgr.	64	
Proso, „	7	50	Telečje „	58	
Koruza, „	6	50	Svinjsko „	70	
Krompir, „	2	80	Kostrunovo „	36	
Leča, „	14	—	Piščanec . . .	45	
Grah, „	12	—	Golob . . .	17	
Fižol „	12	—	Seno, 100 kilo . .	178	
Maslo, kgr.	—	94	Slama, „	160	
Mast, „	—	72	Drva trda, 4 metr.	650	
Špeh svež, „	—	66	„ mehka, 4 „	5	

Zmešane lase

kupuje po najvišjih cenah od 5 kilogramov naprej

Filip Weil

velika trgovina z lasmi

v Spodnjem Kraloveu na Češkem.

P. n. čitatelje te anonce opomnim, naj opozore na mojo adresu zbiralce zmešanih las.

Ujudnej pozornosti posebno priporočeno!

V vsakem poštno-oddajnem okraji, v vsakej fari in po potrebi in želji tudi v vsakej občini, nastavi se razumna, delavna in zanesljiva oseba kot

zaupni mož in posredovalec

z ozira vrednim postranskim zaslužkom, ki se vedno množi in mnoga leta traja, od nekega, čez trideset let obstoječega domačega denarnega podjetja, priznane zanesljivosti in prve vrste. Pismene ponudbe pod „20.298“, Gradec, poste restante.

Loterijske srečke.

Gradec, 23. julija.	33, 58, 88, 72, 9.
Lino, 3. avgusta.	17, 86, 48, 23, 36.
Brno, 27. julija.	74, 78, 66, 73, 59.
Dunaj, 23. julija.	21, 70, 6, 7, 55.
Trst, 30. julija.	14, 33, 85, 23, 17.
Praga, 3. avgusta.	69, 72, 77, 28, 9.

Vožnje karte in tovarni listi v

AMERIKO.

Kralj. belgijski poštni parnik
Red Star Linie iz Antverpna naravnost v
Novi Jork in Filadelfijo.

Koncesijonovana od visoke c. kr. avstrijske vlade.

Pojasnila daje radovoljno

koncesijonovana potovalna pisarna

E. Schmarda

v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 4, (pritliče na levo).

Cukerin

350krat sladkejši od cukra, kos 2 kr.

Cukerin

180krat sladkejši od cukra, kos 1½ kr.

Cukerin

v malih pastilkah, kos 1 kr.

Pošiljam najmanje 100 kosov proti povzetju.

Jindřich Vojtěch,
Nusle-Praga.

Trgovcem velik rabat.

Zarezano strešno opeko

(Strangfalz-Dachziegel)

prešano opeko za zid
navadno opeko za zid

ponujata
po izdatno znižanih cenah

Knez & Supančič

tovarna za opeko v Ljubljani.

Lastnik graščine

Stari Ribnik

(na Hrvatskem)

bo od svoje graščine, ki je 1 uro od Metlike oddaljena in dve uri od Karlovca, na drobno razprodal kacic

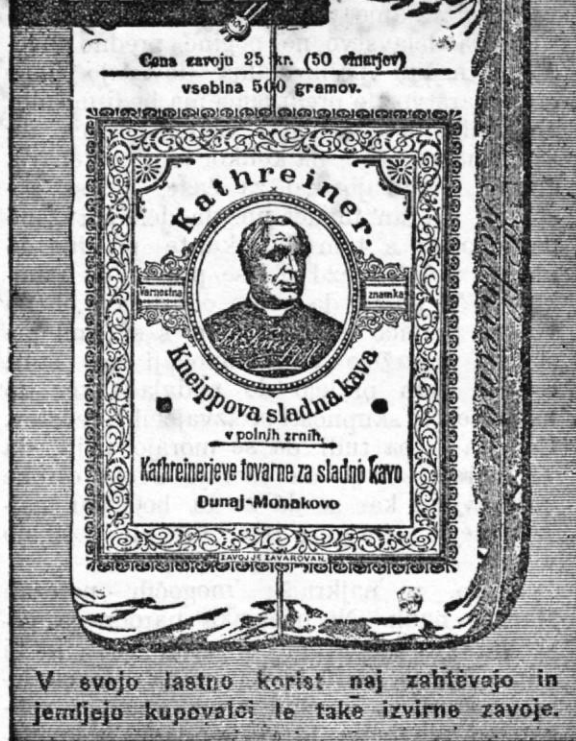
1200 oralov zemlje

Ta graščina ima plodovit svet. Kupijo se po ceni lahko njive, hoste in travniki ter se tako naseli veliko kmetijskih rodbin. Lesa je dosti in žaga blizu. Pohišstva se z malim denarjem napravijo. Kraj je lep in ravan, zemljišča imajo globoko segajočo zemljo in so doslej bila še malo izrabljena. Voda Kolpa teče mej temi zemljišči, ter sadno drevje raste bujno na njih. Dinarjev je dosti dobiti po 30 do 40 kr. brez hrane.

Dogovoril se lahko plačilo kupov po letih proti zavarovanju.

Podrobna razjasnila podaja oskrbnikništvo graščine Stari Ribnik pri Metliki.

PRISTEN

Vizitnice

priporoča

„Národna Tiskarna“.

Slovenci in Slovenke!

Prava „kava družbe sv. Cirila in Metoda“, katero dobite v vsaki prodajalnici, daje najboljši okus in lepo barvo črni ali mlečni kavi, ako jo k isti rabite.

Zahtevajte torej le povsod to izborno domačo kavo.

Glavni zalagatelj: **Ivan Jebačič**, Ljubljana.

Svarilo!

Napram hudobnemu, škodaželnemu obrekovanju gledé kakovosti mojih mlinskih pridelkov, naznanjam vsem onim, ki tako obrekovanje razširjajo, da sem potrebno že ukrenil, da se dotični poizvedo in primerno kaznujejo.

Kar se tiče kakovosti in pristnosti mojih mlinskih pridelkov, postrežem lahko vsakemu, ki se hoče prepričati, s tisoči priznalnih dopisov, katere sem doslej prejel, doposlanih popolno prostovoljno od mojih p. n. gospodov odjemalcev.

Vinko Majdič

posestnik valjičnega mlina v Kranju.